

УДК 061.2:330.3

Юлія Володимирівна ІВАНЕНКО

*аспірант кафедри менеджменту та математичного моделювання ринкових процесів,
Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, e-mail: ivanenko.yulia@gmail.com*

СТАН ТА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ НЕКОМЕРЦІЙНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

Іваненко, Ю. В. Стан та динаміка розвитку некомерційного сектору в Україні / Юлія Володимирівна Іваненко // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред. М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. (ISSN 2313-4569). – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2015. – Вип. 1. – № 56. – С. 212–220.

Анотація. У статті обґрунтовано економічне значення діяльності некомерційного сектору. Проаналізовано стан некомерційного сектору провідних економік світу та України. Емпірично доведено залежність всієї економічної системи від розвитку українських некомерційних організацій. В процесі дослідження застосовано кореляційний аналіз для виявлення зв'язку між загальним обсягом ВВП, ВВП на душу населення та ВВП некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства. Проаналізовано вплив некомерційного сектору на людський розвиток. Розраховано коефіцієнт кореляції між Індексом людського розвитку та валовим прибутком некомерційних організацій, а також середні мінімальні витрати некомерційного сектору України на людський розвиток, що необхідні для його максимізації.

Ключові слова: некомерційні організації; економічний розвиток; система національних рахунків; коефіцієнт кореляції; Індекс людського розвитку.

Юлія Владимировна ИВАНЕНКО

*аспірант кафедри менеджмента и математического моделирования рыночных процессов,
Одесский национальный университет им. И. И. Мечникова, e-mail: ivanenko.yulia@gmail.com*

СОСТОЯНИЕ И ДИНАМИКА РАЗВИТИЯ НЕКОММЕРЧЕСКОГО СЕКТОРА В УКРАИНЕ

Іваненко, Ю. В. Состояние и динамика развития некоммерческого сектора в Украине / Юлія Владимировна Іваненко // Вестник социально-экономических исследований: сб. науч. трудов; под ред. М. И. Зверякова (гл. ред.) и др. (ISSN 2313-4569). – Одесса: Одесский национальный экономический университет. – 2015. – Вып. 1. – № 56. – С. 212–220.

Аннотация. В статье обосновано экономическое значение деятельности некоммерческого сектора. Проанализировано состояние некоммерческого сектора ведущих экономик мира и Украины. Эмпирически доказана зависимость всей экономической системы от развития украинских некоммерческих организаций. В процессе исследования использован корреляционный анализ для выявления связи между общим объемом ВВП, ВВП на душу населения и ВВП некоммерческих организаций, обслуживающих домашние хозяйства. Проанализировано влияние некоммерческого сектора на развитие общества. Рассчитаны коэффициент корреляции между Индексом человеческого развития и валовой прибылью некоммерческих организаций, а также средние минимальные расходы некоммерческого сектора Украины на человеческое развитие, необходимые для его максимизации.

Ключевые слова: некоммерческие организации; экономическое развитие; система национальных счетов; коэффициент корреляции; Индекс человеческого развития.

Yuliia IVANENKO

*Postgraduate student, Management and Mathematical Modeling of Market Processes Department,
Odessa I. I. Mechnikov National University, e-mail: ivanenko.yulia@gmail.com*

THE STATE AND DYNAMICS OF NONPROFIT SECTOR IN UKRAINE

Ivanenko, Y. (2015), The state and dynamics of nonprofit sector in Ukraine. Ed.: M. Zveryakov (ed.-in-ch.) and others [Stan ta dynamika rozvytku nekomertsiiinoho sektoru v Ukraini; za red. M. I. Zveriakova (gol. red.) ta in.], Socio-economic research bulletin (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, Issue 1, No. 56, pp. 212–220.

Abstract. *The economic importance of non-profit sector is studied in the article. The state and dynamics of the world's non-profit sector and nonprofits in Ukraine are analyzed. The dependence of the entire economic system on the development of Ukrainian non-profit organizations is empirically proven. Correlation analysis to identify the relationship between the total volume of GDP, GDP per capita and GDP of non-profit institutions serving households is used. The non-profit sector impact on the human development is analyzed. The coefficient of correlation between the Human Development Index and gross profit of nonprofits and also the average minimum costs of the nonprofit sector in Ukraine on human development in order to his maximize are calculated.*

Keywords: *non-profit organizations; economic development; system of national accounts; the correlation coefficient; the Human Development Index.*

JEL classification: *L31, O10*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Некомерційні організації є основою створення та розвитку громадянського суспільства. Вони навчають, захищають, допомагають, мотивують людей брати активну участь у громадському та суспільному житті. Відповідно, розвиток сектору некомерційних організацій вважається неодмінною умовою соціо-економічного розвитку [1, с.12]. Хоча ступінь розвитку некомерційного сектору в Україні є значно нижчим за провідні економіки світу, вагоме соціальне значення цих організацій є загальноновизнаним [2, с.3–4].

Останнім часом некомерційні організації перебирають на себе значну частину функцій державного сектору через неспроможність останнього виконувати їх на належному рівні, активно взаємодіють з бізнесом та інколи конкурують з ним, більш активно реалізують власну політику на некомерційному ринку. Ці тенденції ставлять на порядок денний дослідження не лише соціальної, але й економічної ролі некомерційних організацій на рівні економічної системи в цілому.

Некомерційні організації, також є виробниками соціально значимих товарів та послуг (суспільних та квазі-суспільних благ), роботодавцями, платниками податків, споживачами товарів і послуг інших секторів економіки, їх партнерами та конкурентами. Таким чином, розвиток організацій некомерційного сектору побічно впливає на стан усієї економічної системи.

Чим більш ефективно працюють некомерційні організації, тим більшою є їх позитивна роль у суспільстві та економіці. Отримання знань та додаткової інформації окремими професійними категоріями може підвищувати продуктивність та ефективність праці, отримання фінансової допомоги може збільшувати рівень добробуту та рівень споживання отримувача допомоги, допомога у пошуку роботи та захист прав громадян на працю та гідну оплату може зменшувати рівень безробіття тощо. Благодійна діяльність некомерційних організацій та волонтерство у них можуть зменшувати рівень публічних видатків на соціальний захист та підтримку найбільш уразливих категорій осіб. Нарешті, боротьба некомерційного сектору з корупцією може сприяти зменшенню тіньової економіки та збільшенню прозорості, а отже і ефективності публічних видатків та управління в цілому.

З огляду на це, вивчення, аналіз та розуміння значення діяльності некомерційних організацій є важливим завданням для розробки ефективної економічної та соціальної стратегії розвитку держави на всіх рівнях.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Економічне значення світового некомерційного сектору активно вивчають дослідники Центру з вивчення громадянського суспільства при Університеті Дж. Хопкінса – Л. М. Саламон, С. В. Соколовські, М. А. Хаддок, Х. С. Тіс та ін. У своїй останній праці [1, с.2–11] науковці згаданого центру вимірюють економічний потенціал некомерційного сектору 16 країн світу, порівнюють його між країнами та з іншими галузями відповідних країн, вивчають вплив некомерційних організацій на інші сектори економіки.

Серед вітчизняних науковців проблемами стану та розвитку некомерційного сектору України, його ролі в суспільстві займаються С. Голота, Л. Паливода, Д. Ляпін та ін. [3, с.21–26, 38–45; 4, с.9–21]. Так, С. Голота та Л. Паливода вивчили рівень розвитку

некомерційних організацій України та тенденції їхнього розвитку протягом 2002–2011 рр. Крім цього був проведений глибинний аналіз проблем та потреб некомерційних організацій, як на національному, так і регіональному рівні (табл. 1).

Таблиця 1

Стан розвитку некомерційних організацій України протягом 2002–2011 рр.
(розроблено автором за даними [3])

Характеристика діяльності	Детальний опис
Найбільш популярні сектори діяльності	Діти та молодь, громадянська освіта, права людини, вирішення соціальних питань
Найбільш популярні види діяльності	Тренінги та консультування, поширення інформації, захист інтересів та їх лобювання
Основна причина створення	Можливість вплинути на розвиток суспільства та бажання допомогти іншим
Наявність стратегічного плану	Спостерігається тенденція до зменшення частки некомерційних організацій, що мають стратегічний план
Людські ресурси	Зменшення частки некомерційних організацій, що мають постійний персонал. Більше половини некомерційних організацій працюють з волонтерами
Джерела фінансування	Гранти від міжнародних організацій, благодійні пожертви від бізнесу, благодійні пожертви від громадян та членські внески
Звітність	Найчастіше звітують перед членами організації, донорами та державними установами
Внутрішні проблеми	Недостатнє фінансування, недостатня співпраця з бізнесом, недостатнє забезпечення організації обладнанням
Зовнішні проблеми	Головною зовнішньою проблемою є низька зацікавленість діяльністю некомерційної організації в цілому з боку органів влади

Л. Паливода та Д. Ляпін провели дослідження з визначення економічного внеску некомерційних організацій у ВВП у 2012 р. (табл. 2), зібрали дані економічної діяльності некомерційних організацій різних рівнів за 2012 р. (табл. 3), провели порівняльний аналіз некомерційних організацій по адміністративно-територіальних одиницях України за 2010–2012 рр.

Таблиця 2

Частка у ВВП України некомерційних організацій у 2012 році [4, с.9]

	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	У цілому за рік
ВВП, млрд. грн.	293.493	349.212	387.620	378.564	1'408.889
ВВП некомерційних організацій, що обслуговують домашні, господарства, млрд. грн.	2.543	2.563	2.547	2.592	10.245
Частка у ВВП, %	0,87%	0,73%	0,66%	0,68%	0,73%

Таблиця 3

Результати діяльності громадських організацій України за 2012 рік [4, с.10–11]

	у тому числі мають статус				Місцеві осередки
	Центральні	Міжнародний	Всеукраїнський	Місцевий	
Кількість громадських організацій	25297	163	638	24496	134165

Продовження табл. 3

	у тому числі мають статус				Місцеві осередки
	Центральні	Міжнародний	Всеукраїнський	Місцевий	
Кількість працівників спискового складу апарату, осіб	12593	470	2073	10050	21949
Надійшло коштів, усього, тис. грн.	2517152.7	355700.9	764239.1	1397213	1177442
Використано коштів, усього, тис. грн.	2230032.4	346205.3	607951.8	1275875	1113466

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, залишається відкритим питання наскільки щільно пов'язані економічний розвиток та розвиток сектору некомерційних організацій на рівні країни, якими є кількісні показники значимості некомерційних організацій. Крім цього становить інтерес дослідити питання чи існує залежність між іншими показниками соціо-економічного розвитку країни та діяльністю некомерційного сектору, а також якою є величина витрат українського некомерційного сектору на суспільний розвиток.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення економічного значення організацій некомерційного сектору. Об'єктом дослідження є некомерційні організації, предметом – економічні показники діяльності даних організацій у Системі національних рахунків України. Крім того, становить інтерес розрахувати середнє мінімальне значення витрат некомерційного сектору на людський розвиток, а саме скільки коштів потрібно витратити для того, щоб значення індексу людського розвитку в Україні було наближеним до 1.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під некомерційними організаціями (НКО) розуміють такі інституційні одиниці, які організовані для суспільних цілей (суспільного інтересу), самоврядні та не розподіляють прибуток серед своїх членів. Вони незалежні від держави та бізнесу, проте можуть тісно взаємодіяти з ними [5, с.47–48]. НКО, які ще називають неприбутковими, неурядовими, непідприємницькими, волонтерськими, організаціями третього сектору економіки, організаціями громадянського суспільства, створюють досить різноманітний сектор економіки, який представлений університетами, лікарнями, релігійними організаціями, музеями, профспілками, політичними партіями, організаціями з охорони зовнішнього середовища та ін. Некомерційний сектор є вагомим економічною силою, важливим учасником сучасних ринкових відносин. Некомерційні організації не тільки створюють окремий сектор економіки, але й взаємодіють з іншими. Некомерційні організації виходять на комерційні ринки у пошуках додаткового джерела доходу (маркетизація діяльності НКО) та з метою вирішення соціальних проблем (соціальне підприємство). НКО сприяють розширенню й укріпленню не тільки національної економіки, але й світової.

Некомерційний сектор створює в середньому 4,5% річного ВВП розвинених країн (8,1% – у Канаді, 5,3% – у Новій Зеландії, 4,7% – у Франції, 3,4% – у Бразилії) конкуруючи з такими галузями як будівництво, гірнична справа, комунальні послуги, сільське господарство [1, с.3]. У цьому секторі зайнято в середньому 7,5% працездатного населення. Заробітна плата є основною категорією витрат некомерційних організацій (71% у США та Австралії, 39% у Бразилії). Некомерційний сектор створює по цілому світу понад 25 млн. оплачуваних робочих місць (найбільша транснаціональна корпорація створює 3,5 млн. робочих місць) [2, с.5]. Головним джерелом доходів більшості НКО є надходження від ринкових продаж (в середньому 45% доходів), що є додатковим підтвердженням їх активної економічної діяльності. Неоднорідний за своєю структурою некомерційний сектор є зростаючим сектором світової економіки. Починаючи з кінця 90-х років частка НКО у ВВП

кожного року збільшувалась в середньому на 5,8%, в той час як загальна економіка зростала на 5,3%. Взагалі НКО в сукупності – це сьома економіка світу за ВВП (1,3 трлн. доларів, що дорівнює ВВП Франції або Великої Британії) [2, с.4]. Некомерційний сектор України значно відстає від світового, як якісно, так і кількісно. Індекс сталості організацій громадянського суспільства у 2013 році становив 3,4 бали (за шкалою від 1 до 7, де 1 – найкращий варіант, а 7 – найгірший) [6, с.223]. Аналогічний показник у Естонії – 2,0, Польщі – 2,2, Чехії – 2,6, Угорщині – 3,2. За загальною оцінкою зарубіжних експертів, громадянське суспільство України характеризується як перехідне та неконсолідоване, тобто таке, що не досягло рівня країн розвинутої демократії та зберігає ризик повернення до менш розвинутого стану. Проте цей показник повільно покращується від 4 балів у 1997 р. до 3,5 у 2010–2012 рр. Сучасний стан розвитку громадянського суспільства (некомерційного сектору) України характеризується збільшенням кількості зареєстрованих громадських об'єднань за останні роки (табл. 4).

Таблиця 4

Зростання кількості об'єднань громадян в Україні за 2009–2013 рр.
(дані на 1 січня 2014 р.) [7]

Об'єднання громадян	2009	2010	2011	2012	2013
Громадські організації та їх осередки	63899	67696	71767	74500	77286
Профспілки та їх місцеві об'єднання	24649	26340	27834	28852	29274
Благодійні організації	12267	12860	13475	14055	14999
Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків	10329	11956	13872	15018	16213
Органи самоорганізації населення	1152	1210	1306	1426	1503

Як видно із табл. 4 за усіма видами НКО за період 2009–2013 рр. спостерігається помітне зростання кількості. Хоча наведені дані не є повністю достовірними, вони засвідчують в цілому позитивний тренд щодо розвитку сектору НКО. Фактична кількість НКО є меншою за офіційні дані наведені в табл. 4 через низку причин. Так, експерти вказують на наявність великої кількості фіктивних організацій, які існують тільки на папері й фактично не діють. Відомі непоодинокі випадки, коли НКО створюються під конкретний проект, а по його завершенні стають «фантомними» утвореннями. Часто засновується ціла низка організацій із схожими назвами з метою застосування авторської монополії на окрему галузь та обмеження створенню організацій конкурентів [8, с.8]. Хоча справжня величина некомерційного сектору України є меншою, ніж показують статистичні дані, НКО мають важливе значення в соціо-економічному житті. Відповідно до методології СНР у Системі національних рахунків України виділяється сектор «Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства» (НКОДГ). До цього сектору належать всі НКО, крім:

- НКО, які отримують більшу частину своїх надходжень від реалізації нефінансових послуг (недержавні освітні та медичні заклади) та включені в сектор нефінансових корпорацій;
- НКО, які задіяні в наданні послуг з мікрокредитування та включені в сектор фінансових корпорацій;
- НКО, що користуються значною урядовою підтримкою і в основному контролюються урядом; вони розміщені в секторі органів загального державного управління;
- НКО, що не мають статусу юридичної особи чи покладаються виключно на добровольців, віднесені до сектору домашніх господарств;

Не зважаючи на те, що за методологією СНР сектор НКОДГ не відображає увесь універсум НКО, оскільки велика кількість даних організацій відповідно до СНР потрапляє до інших секторів [9, с.15], він залишається єдиною можливістю вивчити та проаналізувати економічну значимість некомерційних організацій на рівні ВВП та інших макроекономічних показників на основі порівнюваної статистичної звітності. На основі вивчення національних рахунків України за період 2003–2013 рр. була визначена частка НКДОГ у ВВП України за методом кінцевого використання (табл. 5). У внеску НКДОГ у ВВП в Україні спостерігається тенденція, протилежна світовій – неухильне зменшення частки НКО у ВВП (майже

трикратне за 10 років). Щільність зв'язку між ВВП та часткою НКОДГ у ВВП визначалась через коефіцієнт парної кореляції Пірсона r_{xy} . Щільність зв'язку є високою ($r_{xy}=0,986$). При значенні F-test на рівні $3,08 \times 10^{-21}$ гіпотеза про однакову причину варіації в обох множинах (ВВП та частка НКОДГ у ВВП) відкидається.

Таблиця 5

Частка НКОДГ у структурі ВВП (розроблено автором за даними [10])

Рік	ВВП, млн. грн.	ВВП НКОДГ, млн. грн.	Частка НКОДГ у ВВП, %	Кореляція між ВВП та ВВП НКОДГ
2003	267344	4493	1,7	0,986
2004	345113	4547	1,3	
2005	441452	4727	1,1	
2006	544153	5173	1	
2007	720731	6445	0,9	
2008	948056	7257	0,8	
2009	913345	7079	0,8	
2010	1082569	8222	0,8	
2011	1302079	9716	0,7	
2012	1411238	9164	0,6	
2013	1505485	10823	0,7	

Для більш детального аналізу розрахуємо ВВП некомерційних організацій на душу населення (табл. 6). Кореляція між ВВП на душу населення та ВВП НКОДГ на душу населення також є значною – 0,987 (табл. 7). Тобто розвиток ВВП прямопропорційно залежить від розвитку некомерційного сектору – чим ефективніше функціонують НКО, тим більшим є їх дохід від реалізації суспільних та квазі-суспільних послуг; більшим є розмір грошових надходжень від благодійної діяльності (донорських та спонсорських внесків), вищі показники результатів комерційної діяльності (якщо НКО займається нею), що у свою чергу сприяє розвитку всієї економічної системи.

Таблиця 6

ВВП некомерційних організацій на душу населення (розроблено автором за даними [10])

Рік	ВВП НКОДГ, млн. грн.	Чисельність населення, млн. осіб	ВВП НКОДГ на душу населення, грн.
2003	4493	48	93,6
2004	4547	47,62	95,5
2005	4727	47,28	100
2006	5173	46,93	110,2
2007	6445	46,65	138,2
2008	7257	46,37	156,5
2009	7079	46,14	153,4
2010	8222	46,96	175,1
2011	9716	45,78	212,3
2012	9164	45,63	200,8
2013	10823	45,55	237,6

Таблиця 7

Кореляція між ВВП на душу населення та ВВП НКОДГ на душу населення
(розроблено автором за даними [10])

Рік	ВВП на душу населення, грн.	ВВП НКОДГ на душу населення, грн.	Кореляція
2003	5591	93,6	0,987
2004	7273	95,5	
2005	9372	100	
2006	11630	110,2	
2007	15496	138,2	
2008	20495	156,5	
2009	19832	153,4	
2010	23600	175,1	
2011	28488	212,3	
2012	30953	200,8	
2013	33095	237,6	

Важливим показником розвитку не тільки економічної системи, але й суспільства в цілому є індекс людського розвитку (Human Development Index, ІЛР). Економічне зростання, вимірюване за допомогою показника ВВП має незаперечне значення для розвитку та добробуту країни, проте розвиток якості життя є більш важливою метою, особливо в умовах сталого розвитку [11]. Індекс людського розвитку є інтегральним показником, який визначається матеріальним рівнем життя, ступенем розвитку соціальних служб та медицини і рівнем освіти [12], які є основними характеристиками людського потенціалу досліджуваної території.

Оскільки важливим критерієм існування та функціонування НКО є неможливість розподіляти їх прибуток, розумно припустити, що весь дохід цих організацій спрямовується на виконання їх соціальної місії, що прямо або опосередковано впливає на окремі складові ІЛР. На основі статистичних даних національних рахунків було розраховано парну кореляцію між ІЛР та часткою НКОДГ у валовому прибутку, змішаному доході (НКОДГ у ВП). Значення коефіцієнту кореляції на рівні 0,66 свідчить про не дуже тісний зв'язок між цими двома показниками (табл. 8).

На основі даних табл. 8 розраховано середню мінімальну вартість 1 пункту Індексу людського розвитку, тобто середню мінімальну суму коштів, яку некомерційний сектор України повинен був витратити на покращення умов розвитку людського потенціалу.

$$1 \text{ пункту ІЛР} = \text{ВП НКОДГ} / \text{ІЛР}$$

Таблиця 8

Кореляція між часткою НКОДГ у ВП та ІЛР (розроблено автором за даними [10])

Рік	Валовий прибуток, змішаний дохід НКОДГ, млн. грн.(1)	Валовий прибуток, змішаний дохід, млн. грн. (2)	Частка НКОДГ у валовому прибутку, змішаному доході (3)	Індекс людського розвитку (4)	Кореляція між (3) та (4)
2003	860	114909	0,0075	0,766	0,66
2004	926	152500	0,0061	0,774	
2005	766	168775	0,0045	0,713	
2006	955	202036	0,0047	0,72	
2007	1155	280954	0,0041	0,751	
2008	1146	360810	0,0032	0,729	
2009	1046	346676	0,003	0,722	
2010	1213	410579	0,003	0,726	
2011	1423	478783	0,003	0,730	
2012	897	536461	0,0017	0,733	

Отримані результати наведені в табл. 9.

Таблиця 9

Мінімальна вартість 1 пункту ІЛР (розроблено автором)

Рік	ІЛР	ВП НКОДГ, млн. грн.	Мінімальна вартість 1 пункту індексу людського розвитку, млн. грн.	Середня мінімальна вартість 1 пункту ІЛР, млн. грн.
2003	0,766	860	1122,715	1412,24
2004	0,774	926	1196,382	
2005	0,713	766	1074,334	
2006	0,72	955	1326,389	
2007	0,751	1155	1537,949	
2008	0,729	1146	1572,016	
2009	0,722	1046	1448,753	
2010	0,726	1213	1670,799	
2011	0,730	1423	1949,315	
2012	0,733	897	1223,738	

Висновки і перспективи подальших розробок. За результатами проведеного дослідження можна зробити висновки, що розвиток економіки України тісно пов'язаний з функціонуванням некомерційного сектору, про що свідчать високі значення коефіцієнтів кореляції між значеннями ВВП та часткою НКОДГ у кінцевих споживчих витратах.

Також існує пряма залежність між людським розвитком та діяльністю некомерційних організацій (витратами НКО на суспільні та квазі-суспільні блага) ($r_{xy} = 0,66$). Було пораховано, що в середньому мінімальні витрати некомерційного сектору України на людський розвиток за період 2003–2012 рр. повинні були становити 1412,24 млн. грн. щороку.

У подальших дослідженнях важливим питанням залишається розрахунок відповідних коефіцієнтів кореляцій для розвинених країн світу та країн, що розвиваються, а також проведення порівняльного аналізу з показниками українського некомерційного сектору.

Література

1. Salamon L. M. *The State of Global Civil Society and Volunteering: Latest findings from the Implementation of the UN Nonprofit Handbook* / L. M. Salamon and others. – Baltimore, MD: John Hopkins Center for Civil Society Study, 2013. – 15 p.
2. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: загальні тенденції, регіональні особливості: аналіт. доповідь. – К.: НІСД, 2014. – 78 с.
3. Паливода Л. Стан та динаміка розвитку неурядових організацій України 2002–2011 роки: звіт за даними дослідження / Л. Паливода, С. Голота. – К.: БФ «Творчий центр ТЦК», 2012. – 118 с.
4. Ляпін Д. Оцінка соціального та економічного внеску благодійних організацій України в економіку країни / Д. Ляпін, Л. Паливода. – К.: БФ «Творчий центр ТЦК», 2013. – 24 с.
5. Anheier H. K. *Nonprofit Organizations: Theory, Management and Policy* / H. K. Anheier. – New York, London: Routledge, 2005. – 464 p.
6. 2013 CSO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia [Electronic source]. – Access: <http://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1863/E%26E%202013%20CSOSI%20Final%2010-29-14.pdf>.
7. Кількість суб'єктів ЄДРПОУ за організаційно-правовими формами господарювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=950&lang=1>.
8. Показники розвитку громадянського суспільства в Україні / О. Ю. Вінніков, А. О. Красносільська, М. В. Лацуба // Укр. незалеж. центр політичних досліджень. – К.: Агентство «Україна», 2012. – 80 с.

9. *Руководство по некоммерческим организациям в Системе национальных счетов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/SeriesF_91r.pdf.*
10. *Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.*
11. *United Nations Development Programme. Human Development Reports [Electronic source]. – Access: <http://hdr.undp.org/en/faq-page/human-development-index-hdi#t292n36>.*
12. *Human Development Report Technical Notes 2014 [Electronic source]. – Access: http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14_technical_notes.pdf.*

References

1. *Salamon, L. M., Sokolowski, S. W., Haddock, M. A., Tice, H. A. (2013), The State of Global Civil Society and Volunteering: Latest findings from the implementation of the UN Nonprofit Handbook, John Hopkins Center for Civil Society Study, Baltimore, MD, 15 p.*
2. *«The state of the civil society in Ukraine: general trends, regional differences: analytical report» [Pro stan rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini: zahalni tendentsii, rehionalni osoblyvosti: analitychna dopovid], NISS, Kyiv, 78 p. (ukr)*
3. *Palyvoda, L., Golota, S. (2012), «The state and dynamics of NGOs in Ukraine 2002–2011, according to a study report» [Stan ta dynamika rozvytku neuriadovykh orhanizatsii Ukrainy 2002–2011 roky: Zvit za danymy doslidzhennia], CCC Creative Center, Kyiv, 118 p. (ukr)*
4. *Liapin, D., Palyvoda, L. (2013), «The assessment of social and economic contribution of Ukrainian charitable organizations in economy» [Otsinka sotsialnoho ta ekonomichnoho vnesku blahodiinykh orhanizatsii Ukrainy v ekonomiku krainy], CCC Creative Center, Kyiv, 24 p. (ukr)*
5. *Anheier, H. K. (2005), Nonprofit Organizations: Theory, Management and Policy, Routledge, New York, London, 464 p.*
6. *2013 CSO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia, available at: www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1863/E%26E%202013%20CSOSI%20Final%2010-29-14.pdf.*
7. *«The number of subjects of USREOU for organizational and legal forms of economic management» [Kilkist subiektiv YEDRPOU za orhanizatsiino-pravovymy formamy hospodariuvannia], available at: www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=950&lang=1 (ukr)*
8. *Vinnikov, O. U., Krasnosilska, A. O., Latsyba, M. A. (2012), «Indicators of civil society development in Ukraine» [Pokaznyky rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini], Agency «Ukraine», Kyiv, 80 p. (ukr)*
9. *«Handbook on Nonprofit Institutions in the System of National Accounts» [Rukovodstvo po nekommercheskim organizatsiyam v Sisteme natsionalnykh schetov], available at: www.unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/SeriesF_91r.pdf (rus)*
10. *Official website of the State Statistics Service of Ukraine [Ofitsiinii sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy], available at: www.ukrstat.gov.ua (ukr)*
11. *«United Nations Development Programme. Human Development Reports», available at: www.hdr.undp.org/en/faq-page/human-development-index-hdi#t292n36.*
12. *«Human Development Report Technical Notes 2014», available at: www.hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14_technical_notes.pdf.*

Стаття надійшла до редакції 27.02.2015.